

ROKODELSKA SHEMA

Rokodelska panoga	SKODLARSTVO
	IZDELAVA IN MONTAŽA SKODEL (30 m ² prekrite strehe z zaključki na terenu)

PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKO USPOSABLJANJE	Predlagano število ur pedagoško-andragoškega usposabljanja
Psihologija: – temeljni dejavniki za razvoj osebnosti (adolescenca, puberteta, tipične značilnosti mladostnika, biološke in socialne potrebe), – učni stili, – motivacija. Komunikacija: – potek komuniciranja (delež v komuniciranju, poslušanje, nebesedno komuniciranje, pogoji za uspešno komunikacijo, prvo srečanje, razgovor in dober vtis, poslovni bonton, komunikacija z udeležencem). Ergodidaktika: – ergonomija (najpomembnejši vplivi okolja na človeka v delovnem procesu, pridobivanje znanja v urejenem okolju, dejavniki, ki vplivajo na varno delo, pomen varovanja okolja, podjetniško vedenje v delovnem okolju). Načrtovanje procesa praktičnega usposabljanja: – temeljni dejavniki praktičnega usposabljanja z delom,	Teoretični del: 6 ur

– mentor (bistveni poudarki odnosa mentorja do udeleženca, osnovne naloge mentorja, lastnosti dobrega mentorja, načrtovanje izvajanja rokodelske naloge). Načela uspešnega usposabljanja: – postopno in sistematično osvajanje znanj, nazornost, aktivnost, povezanost teorije in prakse, individualizacija, – kako pridobivamo znanje in spretnosti.	
Metode praktičnega usposabljanja z delom: – temeljni dejavniki praktičnega usposabljanja z delom (strokovni in vsebinski del, pedagoški in metodični del, materialno-tehnični del priprave), – metode za izvedbo praktičnega usposabljanja (besedne metode, metoda demonstracije, metoda posnemanja, metoda štirih stopenj). Vrednotenje pričakovanih izidov: – preverjanje znanj in spretnosti.	Delavnice: 6 ur

VSEBINE PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA: – poznavanje lesa: cepilne lastnosti, rast (raster) drevesa/lesa, poznavanje sečnje debla, – cepljenje hlodovine in krljev v skodel, – obdelava skodel (groba in fina), – montaža in polaganje skodel, – obvladovanje in razumevanje strešnih zaključkov.		Predlagano število ur praktičnega usposabljanja 16–35 ur
Materiali in njihove lastnosti <i>(prednost imajo lokalna gradiva):</i>	– les: macesen ali smreka, – macesnova deska za slemem, – Izbiramo resonančni les z gostimi letnicami, ki raste v višjih, senčnih legah. Deblo mora biti ravno, brez grč, imeti mora dobre cepilne lastnosti; posekan v hladnih mesecih, ko rastline ne vsebujejo veliko sokov (padajoča luna). – Izbiramo ustrezen pritrdilni material glede na vrsto lesa in način kritja.	<i>Čas priprave materiala:</i> <i>40 ur za izdelavo skodel – v različnih fazah izdelave:</i> – nabiranje pravih smrekovih ali macesnovih hlodov*, – 30 m² prekrite strehe z zaključki na terenu pod nadzorom mentorja, – izdelava manjše vzorčne strehe z vsemi zaključki. <i>- Obvezen izpit iz varstva pri delu in za delo na višini,</i>
Orodja in naprave <i>(prednost imajo ročna orodja za tradicionalne tehnike izdelave):</i>	– tesarsko kladivo, – sekira in bat za cepljenje hlodovine na krlje, – sekira in bat za cepljenje skodel, – sekira in skobeljnik za tesianje skodel, – sekira za montiranje skodel, – pnevmatski zabijalni aparat, – ročno orodje za prirez (ročna krožna žaga), – motorna žaga, – dvigala (transportna lestev, avtodvigalo/žerjav),	

	– delovni oder, – dvizne košare, – teleskopski viličarji.	– <i>obvezno nezgodno zavarovanje.</i>
Tehnologija izdelave in montaže <i>(prednost imajo tradicionalne tehnike izdelave):</i>	Izdelava skodel: – izbira prave hlodovine in posek v pravem času, – razrez na dolžino, – cepljenje hlodovine na krlje, – odstranjevanje sredice in lubja, – cepljenje krljev v skodel – pravilna smer cepljenja (radialno), – groba obdelava skodel, – fina obdelava skodel, – zlaganje skodel v zložaje (pakete, bund) in sušenje, – kratke (smrekove) skodel – 40 cm, – kratke (macesnove) skodel – 30 cm, – druga vrsta (smrekove) – 70 cm, – druga vrsta (macesnove) – 40 cm, – tretja vrsta (smrekove) – 100 cm, – tretja vrsta (macesnove) – 50 cm. Montaža skodel: – izbira pravilnega rastra letov glede na dolžino strehe in skodel, – priprava podlage, – letvanje strehe,	<i>Čas izdelave izdelka: 60 ur</i>

	– polaganje skodel (troslojno ali dvoslojno), pravilna izbira širine skodel glede na spodnjo plast skodel, – ustrezna izbira pritrdilnega materiala. Montaža grebena: – priprava skodel za greben, – pritrditev grebena na streho, – izdelava linijskih snegolovov (če je potrebno), – izdelava in montaža strelovoda. Izdelava zračnega slemena: – izdelava distančne letvice, nato polaganje macesnove deske nanjo, dodajanje skodel (če je potrebno), – izdelava zaključkov (grebeni, čelni zaključki, sleme), – nabiranje in izdelovanje lesenih smrekovih kljuk za žlebove, – nabiranje pravih dolgorasnih »lat« (drobne smrečice, ki so razpoteegnjene po rasti), – lupljenje lat in dolbenje korita za žleb, – nabiranje pravih oblik smrečic v gozdu/naravi. Montaža žlebu: – S pravih izbiranjem kljuk (glede na njihov premer) pridobimo pravih padec žleba (da voda odteka navzdol). – Naredimo vodotesen spoj žlebu (če je daljši).	
--	--	--

	Kandidat mora za uspešen zaključek usposabljanja izdelati manjšo streho z zaključki.	
Pomen izdelka za ohranjanje kulturne dediščine:	<i>Skodle so še vedno pomemben element v arhitekturi in ohranjanju kulturno zavarovanih objektov. Izdelava in montaža skodel sta izredno drag ter časovno potraten postopek v primerjavi z ostalimi pogostejšimi kritinami, zato sta za ohranjanje zavarovanih kulturnih objektov ključni izbira primernih kakovostnih materialov in kakovostna izvedba strehe. S tega vidika so ohranjanje znanja izdelave in montaže skodel ter prenašanje znanja naprej ključni za ohranjanje teh objektov.</i> <i>Skodlarstvo pomeni izdelovanje skodel, cepljenih (klatih) lesenih deščic iz lesa iglavcev, in prekrivanje streh z njimi. Danes se z dejavnostjo ukvarja le še nekaj posameznikov. Ti skodle izdelujejo in z njimi krijejo strehe stanovanjskih in gospodarskih stavb ter drugih objektov na Gorenjskem, Koroškem, Štajerskem, Notranjskem, Kočevskem in Severnem Primorskem.</i> <i>Na Slovenskem se je skozi čas razvilo več geografsko pogojenih načinov kritja streh, od katerih je bilo kritje z lesom, poleg kritja s slamo, najbolj razširjeno. O tem pričajo srednjeveške upodobitve na freskah v Crngrobu iz 15. stoletja, skice Ivana Klobučariča in Valvasorjeve upodobitve z lesom kritih stavb iz 17. stoletja. Kritje s skodlami je bilo bolj prisotno v višje ležečih in gozdnatih območjih Slovenije vse do sredine 60. let 20. stoletja, ko so skodle izdelovali predvsem kmetje in gozdni delavci. Skodlarstvo</i>	

	<i>kot dejavnost je zatem skoraj izumrlo, predvsem zaradi cenejših industrijsko izdelanih kritin. Ohranja se predvsem v alpskem svetu, zlasti na planinah – Veliki planini in planinah v Triglavskem narodnem parku, kjer so skodle zaradi varstva kulturne dediščine in ohranjanja krajinske podobe edina dovoljena kritina.</i>	
PREVERJANJE PRAKTIČNE USPOSOBLJENOSTI	Merila za preverjanje kakovosti izdelka/izdelkov	Izločilna merila
Tehnološka dovršenost in kakovost izdelka/izdelkov ter njegova montaža:	Izdelava ustreznih skodel: – pravilno odcepljena skodla: skodle so suhe, podobne debeline, ravne in brez beljave, obdelan je stranski rob. Montaža: - postavitve »hlapca« (hlapec drži maso za skodle): – pravilne mere postavitve hlapca »od kapa« (12–15 cm razlike), – pravilne dolžine skodel glede na vrstico, – pravilna izbira ustreznega materiala: uporabljen je smrekov les glede na dolžino krajših skodel za prvo in drugo vrsto, – v prvi in drugi vrsti so kratke skodle, – tretja skodla je postavljena nad dve kratki skodli, – ta dolžina skodel je merilo za nadaljevanje strehe, – zaključek je narejen v obratnem redu.	- neustrezno izbran les iz nižjih leg, - les posekan v napačnem času (se zvije na strehi), - neustrezna montaža skodel, - napačna postavitve »hlapca« (ne drži mase za skodle): – nepravilne mere postavitve hlapca »od kapa« (12–15 cm razlike),

	- Razdelitev strehe oz. raster: – pravilna razdelitev letov glede na dolžino strehe in dolžino skodel (mere skodel glede na vrstico). - Ustrezne tehnične rešitve za čela, grebene in sleme: priprava skodel za čelo: – pravilna izdelava oblike skodle (dobro potesana in upasana), – sleme je lahko zračno, da zrak lahko kroži, da ima (narejeno) odprtino za zrak (približno 2 cm), – ima zaščitno mrežico. <i>Čas izdelave izdelka: 60 ur</i>	– nepravilne dolžine skodel glede na vrstico, – izbira neustreznega materiala (glede na dolžino krajših skodel za prvo in drugo vrsto), – v prvi in drugi vrsti skodle so predolge, – neuspešno rešeni zaključki na strehi (streha pušča). Razdelitev strehe oz. raster: – nepravilna razdelitev letov glede na dolžino strehe in dolžino skodel (mere skodel glede na vrstico).
--	--	--

		Neustrezne tehnične rešitve za čela, grebene in sleme Priprava skodel za čelo: – nepravilna izdelava oblike skodle (dobro potesana in upasana), – sleme ni dovolj zračno, da zrak lahko kroži, da ima luknjo za zrak (približno 2 cm), – nima zaščitne mrežice.
--	--	---

Soglašam:

Matjaž Han

minister za gospodarstvo, turizem in šport

